

12. 6. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Osvojení osoby dosahující téměř věku zletilého dle NOZ

Právní úpravou osvojení se zabývá s účinností od 1.1.2014 zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, a to v § 794 a násl. (dále jen „NOZ“) a zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, a to v § 427 a násl. (dále jen „z.ř.s.“). Osvojením se chápe přijetí cizí osoby za vlastní. Mezi laiky je osvojení vnímáno jako adopce. Dle § 804 NOZ je osvojení vyloučeno mezi osobami spolu příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci. Zákon rozlišuje mezi osvojením nezletilého dítěte a zletilé osoby. Osvojení zletilého je v souvislosti s NOZ novinkou v našem právním řádu. Oba typy osvojení je nezbytné od sebe odlišovat.

Cílem tohoto článku není věnovat se výlučně problematice osvojení nezletilého dítěte, či zletilé osoby, nýbrž upozornit na aspekty osvojení v případě, kdy se do advokátní kanceláře dostaví klient, jehož manželka, či družka má nezletilé dítě, které nabyde za pár měsíců zletilosti, zdali mu doporučit podání návrhu na osvojení nezletilého dítěte, či vyčkat zletilosti a návrh na osvojení podat v době zletilosti dítěte, tj. zdali právní řád skýtá v této souvislosti určitá rizika pro klienta.

K osvojení se vyžaduje **souhlas** rodičů dítěte (matka může dát souhlas k osvojení nejdříve 6 týdnů po narození dítěte, oproti tomu otec i dříve, nejdříve však po narození dítěte) a samotného dítěte, pokud dosáhlo věku alespoň 12 let, event. manžela osvojitele, a to formou osobního prohlášení vůči soudu po poučení o podstatě a důsledcích osvojení. Ustanovení § 818 odst. 1 NOZ stanoví odchylky, kdy není souhlasu rodiče třeba. K osvojení dále není potřebný souhlas rodiče, pakliže tento o dítě nemá zjevně zájem, tj. dle § 819 odst. 2 NOZ neprojevuje-li soustavně o dítě opravdový zájem a tím trvale zaviněně porušuje své povinnosti rodiče. Dle § 820 odst. 1 NOZ se má za to, že nezájem rodiče o dítě je zjevný, trvá-li alespoň 3 měsíce od posledního projeveného opravdového zájmu.

O osvojení rozhoduje vždy soud **na základě návrhu** osoby, která chce nezletilé dítě, či zletilého osvojit s tím, že osvojitelem může být pouze zletilá svéprávná osoba (manželé, či jeden z nich), která zaručuje svými osobními vlastnostmi a způsobem života, jakož i důvodu a pohnutkami, které jí vedou k osvojení, že bude pro osvojence dobrým rodičem a je mezi nimi přiměřený věkový rozdíl, zpravidla ne menší než 16 let. Zdravotní stav nesmí osvojitele omezovat v péči o osvojence. K návrhu na osvojení podávanému k místně příslušnému soudu (tj. obecnému soudu toho, kdo má být osvojen) se

obvykle připojují tyto listiny:

- výpis z rejstříku trestů k prokázání bezúhonnosti osvojitele,
- zpráva z místa bydliště osvojitele ohledně toho, že osvojitel nebyl projednáván přestupkovou komisí k prokázání vedení řádného života,
- lékařská zpráva o dobrém zdravotním stavu osvojitele a dále o psychickém a duševním zdraví osvojitele (event. může soud požadovat posudek od psychologa) k prokázání zdravotního a psychického stavu.

Soud nemůže rozhodnout o osvojení dříve, dokud nebude realizována tzv. **předadopční péče** ve smyslu § 829 NOZ. Jedná se o péči osvojitele, který musí mít osvojence v péči na svůj náklad po dobu dostatečnou k přesvědčivému zjištění, že se mezi osvojitelem a osvojencem vytvořil takový poměr, jaký je smyslem a cílem osvojení, když tato péče neskončí dříve, než uplynutím 6 měsíců. O předadopční péči rozhoduje soud s tím, že je otázkou, zdali nelze tuto podmínku zhojit např. v situaci, kdy se osvojitel o osvojence fakticky stará již delší dobou čestným prohlášením osvojitele a jeho manžela/manželky či druha/družky o trvalé péči o osvojence. Bližší výklad poskytne patrně až praxe. NOZ rovněž upravuje i otázku péče před osvojením v § 823 a násl.

K osvojení nezletilého je nezbytné uvést, že soud musí vždy sledovat zájem nezletilého a posoudit, zdali je osvojení v souladu se zájmy nezletilého. Jakmile nabyde osvojené dítě zletilosti, má právo seznámit se s obsahem spisu o osvojení. Orgán sociálně právní ochrany dětí vykonává dohled nad úspěšností osvojení.

Účastníkem řízení je zpravidla osvojenec, jeho zákonný zástupce (většinou matka), opatrovník (orgán sociálně právní ochrany dětí - městský úřad, či magistrát města), biologický rodič a osvojitel. § 432 z.ř.s. stanoví odchylky, kdy biologický rodič není účastníkem řízení.

K osvojení zletilého je třeba uvést, že NOZ rozlišuje dva případy osvojení zletilého, když nezbytností je, aby se osvojenec připojil k návrhu osvojitele. Prvním případem je osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého a druhým případem je osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého. Soud již nezkoumá zájem zletilého, tak jako je tomu u nezletilého dítěte, tj. účastníkem řízení již není ani opatrovník, nýbrž zkoumá, zdali není osvojení v rozporu s dobrými mravy. Osvojení zletilého nemá vliv na jeho příjmení.

O osvojení zletilého, které je obdobou nezletilého, se jedná v případech uvedených v § 847 odst. 1 NOZ, tj. ve čtyřech možných případech, když úmyslem zákonodárce dle mého názoru není kumulativní splnění všech čtyř podmínek. Tedy mám za to, že osvojit zletilého lze, pokud to není v rozporu s odůvodněným zájmem jeho pokrevních rodičů, jestliže:

- přirozený sourozenec osvojovaného byl osvojen tímž osvojitelem nebo
- v době podání návrhu na osvojení byl osvojovaný nezletilý nebo
- osvojitel pečoval o osvojovaného jako o vlastního již v době jeho nezletilosti, anebo
- osvojitel hodlá osvojit dítě svého manžela.

Dle § 847 odst. 3 NOZ se ustanovení o osvojení nezletilého, vč. ustanovení o následcích osvojení, použijí obdobně, s výjimkou § 838 (seznámení se s obsahem spisu o osvojení) a 839 (dohled nad úspěšností osvojení). S ohledem na doslovné znění vylučujících ustanovení lze poukázat na absenci ustanovení o předadopční péči, nicméně se domnívám, že tato nemůže být u zletilého z logiky věci vyžadována. Stejně tak není vyloučeno ustanovení o charakteru osoby osvojitele, protože se domnívám, že výše uvedené listiny je nutné předložit i pro řízení o osvojení zletilého.

O osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého, jde v případech hodných

zvláštního zřetele, není-li to na újmu důležitým zájmům potomků osvojitele nebo potomků osvojované, tj. pokud je to přínosem pro osvojitele a osvojence navzájem. Ustanovení o osvojení nezletilého vč. ustanovení o jeho následcích se použijí přiměřeně. Podstatným rozdílem však je, že v tomto případě nevzniká osvojenci a jeho potomkům osvojením příbuzenský poměr vůči členům rodiny osvojitele a nenabývají vůči nim žádných majetkových práv, taktéž osvojitel nenabývá osvojením žádných majetkových práv vůči osvojenci a jeho potomkům. Osvojenec a jeho potomci nepozbývají osvojením práv ve vlastní rodině. Tento případ osvojení se bude využívat patrně u těch typů lidí, kteří nemají vlastní potomky.

Účastníkem řízení je zpravidla osvojenec, osvojitel a biologický rodič.

Po shrnutí výše uvedeného lze konstatovat, že věk osvojence pro realizaci osvojení je podstatný.

Pakliže bude osvojitel chtít osvojit nezletilé dítě ve věku 5 let, nebude žádný problém s naplněním zákonných podmínek.

Pakliže však bude osvojitel chtít osvojit nezletilé dítě ve věku 17,5 let, nebude schopen splnit podmínku tzv. předadopční péče. V tomto případě tedy nebude možné klientovi doporučit podávat návrh na osvojení nezletilého z důvodu rizika zamítnutí návrhu pro nesplnění zákonné podmínky. Návrh osvojitele by se jevil de facto opožděně, když tzv. předadopční péče musí trvat alespoň 6 měsíců. Pokud praxe vyvine výklad do té roviny, kdy bude možné souhlasným prohlášením ohledně podílení se na péči o nezletilého dovozovat předadopční péči, bude tento problém vyřešen. Nyní se domnívám, že je vhodnější vyčkat zletilosti a podat návrh na osvojení zletilého, když ve valné většině případů se bude jednat o osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého (když se bude vesměs jednat o případy, kdy se manžel matky, či druh matky stará o dítě v rámci společné domácnosti).

JUDr. Tereza Jelínková,
advokát a společník

Mgr. Markéta Havlasová,
advokát

[ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ JELÍNEK s.r.o.](#)

Pardubice-Dražkovice 181
533 33 Pardubice

Tel.: +420 466 310 691

Fax: +420 466 310 691

e-mail: advokati@advokatijelinek.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací – režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)